

ביאור ברמב"ם פ"ו מהל' חמץ ומצה

הרמב"ם בפ"ו מהל' חו"מ הלכה י"ב אומר וז"ל: אסרו חכמים לאכול מצה בערב הפסח כדי שיהיה היכר לאכילתה בערב, ומי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו, עכ"ל. וה"ה מפרש מכת מרדות מדרבנן. ודברי הרמב"ם מופלאים מאד, דהא הדין דמכין אותו עד שתצא נפשו הוא דוקא בקודם שעבר, ולא אחר שנעשתה העבירה, וגמ' מפורשת היא בכתובות דף פ"ו ע"א וז"ל: א"ל רב כהנא לרב פפא, לדידך דאמרת פריעת בע"ה מצוה אמר לא ניהא לי' דאיעבד מצוה מאי, א"ל תנינא בד"א במצות לא תעשה אבל במצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה, לולב ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו, עכ"ל הגמ'. ומפרשים הראשונים בד"א דלוקה ארבעים ותו לא במצות לא תעשה, משום דכבר נעשתה העבירה, אבל מצות עשה שלפניו ואינו רוצה לקיימה מכין אותו עד שתצא נפשו. שתצא נפשו הוא רק בקודם שעבר העבירה, ויש בידו לקיימה, אבל אם כבר עבר אין הדין שמכין אותו עד שתצא נפשו, וא"כ קשה על הרמב"ם שפוסק שמי שאכל מצה בערב הפסח שמכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו, הא מכת מרדות לא חמיר יותר מדאורייתא. וצ"ע. ועיין במשנה למלך שם.

והנה באמת הר"ן בכתובות פרק רביעי חולק על הרמב"ם בזה. וז"ל: המוציא שם רע ולא בעל לוקה מכת מרדות מדרבנן. פירש הערוך מלקות דאורייתא הוא על חייבי לאוין באומד ובהתראה ובעינן מכה משולשת, כדכתיב, ארבעים יכנו לא יוסיף. ואמרו חכמים, מנין הסמוך לארבעים. אבל עובר על מצות עשה כגון סוכה ולולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו בלא אומד ובלא מכה משולשת. וכן עובר על דברי חכמים מכין אותו בלא מספר ובלא אומד, ולמה קורין אותו מכת מרדות מפני שמרד בד"ת ובדברי סופרים, עכ"ל. נראין מדבריו דמכת מרדות הוא עד שתצא נפשו, אף הרמב"ם ז"ל כתב בפרק ששי מהל' חו"מ אסרו חכמים לאכול מצה בערב הפסח וכו', ומי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו עד שתצא נפשו. ולפי דבריהם יש בזה חומר בדברי סופרים יותר מדברי תורה. אבל ר"ש הלוי ז"ל כתב שמכין אותו באומד ולהקל ממלקות של תורה. ונראין דבריו. ומיהו ודאי מכת מרדות שהיא על עבירה נמשכת מכין אותו עד שתצא נפשו, או עד שיקבל עליו

דברי חכמים, אבל כל שאינו אלא כדי לעונשו על מה שעשה נראין הדברים שמכין כפי אומד ולהקל ממלקות של תורה, עכ"ל הר"ן שם. ועיין בהגהת הב"ח על הר"ן שם. הרי חזינן שהר"ן חולק על הרמב"ם וס"ל דהדין שמכין אותו עד שתצא נפשו הוא רק בעבירה נמשכת ולא בשכבר עבר עבירה וצריך אומד כדי להקל ממלקות של תורה.

ונ"ל לישב את דברי הרמב"ם בטוב טעם. דהנה יש לחקור בדין מכת מרדות דרבנן, אם הוא דין כמו מלקות ארבעים שמלקין ב"ד על מעשה העבירה שעבר, כן מענישין אותו בעד העבירה מפני שמרד בדברי חכמים, או דזהו דין תוכחה שחכמים מוכיחין אותו שלא יעבור להבא, דהא כיון שעבר עבירה חשוד הוא על עבירות, ואף על פי שלא נקרא מומר בפעם אחת להרבה ראשונים, אבל מכל מקום חשוד הוא לעבור, ומכין אותו מכת מרדות כדי שיהא נזהר להבא שלא יעבור עבירות. ונ"ל להביא ראיה ברורה מתוספתא מפורשת דמכות הלכה י' וז"ל: כהן גדול שפרע או שפרם או שנטמא לאחד מכל הקרובים הרי זה חייב, זה הכלל כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה לוקין עליה את המ', וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין עליה את המ', אבל כהן הדיוט שנטמא לשאר מתים או שנכנס לבית הקברות הרי זה חייב. נכנס לשדה שאבד בה קבר בתוכה חייב עד שיהלך את כולה, נכנס לבית הפרס, או לארץ העמים, או שיצא לחו"ל, מכין אותו מכות מרדות. מכת תורה מ' חסר אחת אומדין אותו אם יש לו ללקות לוקה ואם לאו אינו לוקה, מכת מרדות אינו כן, אלא מכין אותו עד שיקבל עליה, או עד שתצא נפשו. עכ"ל התוספתא. הרי ראיה חותכת להצד השני של חקירתנו הנ"ל, דמכת מרדות הוא דין תוכחה שחכמים מוכיחים אותו שלא יעבור להבא, ומכין אותו מכת מרדות כדי שיהא נזהר להבא שלא יעבור עבירות ולכן צריך לקבל עליו שלא יעבור להבא, ואם אינו מקבל עליו מכין אותו עד שתצא נפשו. ועיין בנזיר דף כ"ג, במשנה שם, באשה שנזירה בנזיר והפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים ס"ל לר' יהודה שאינה סופגת את הארבעים אלא תספוג מכת מרדות. ומפרש רש"י ז"ל אם לא נתחיבה במלקות מן התורה תהא לוקה מכות מדרבנן כדי להוכיחה שלא תהא מזידה, עכ"ל. הרי כדברינו הנ"ל שמכת מרדות הוא לא בעד העבירה שעבר, אלא מוכיחים אותו שלא יעבור להבא. וכן איתא מפורש בירושלמי דנזיר פרק רביעי הלכה ג', וז"ל: מלקות תורה ארבעים חסר אחת אומדין אותו אם יש מלקין אותו ואם לאו אין מלקין אותו, מכת מרדות חובטין אותו עד שיקבל עליו או עד שתצא נפשו, עכ"ל הירושלמי. הרי בהדיא מפורש שמכת מרדות שהיא מדרבנן לא ניתן בה שיעור ואומד ומכין אותו עד שתצא נפשו, כי מת מרדות הוא דין תוכחה שלא יעבור להבא ולכן אם לא מקבל

עליו שלא יעבור להבא מכין אותו עד שתצא נפשו, דהא א"א לפרש ולומר שהירושלמי מיירי בעבירה נמשכת ואז הדין דמכין אותו עד שתצא נפשו, ולא בעבירה שנעשתה כבר, כדברי הר"ן הנ"ל, דהא הירושלמי קאי על המשנה דנזיר באשה שנדרה בנזיר והיתה שותה ביין ומטמאה למתים, א"כ מיירי בעבירה שנעשתה כבר, ובכל זאת הדין דמכין אותו עד שתצא נפשו, וע"כ כדביארנו לעיל.

וגם בהתוספתא הנ"ל מוכרחים אנו לומר שמיירי בעבירה שנעשתה כבר ולא בעבירה נמשכת דהא אל"כ, מה סברא היא להגיד שאם נכנס לבית הפרס או לארץ העמים, או לחו"ל, ומקבל עליו שיצא משם שאין מכין אותו עד שתצא נפשו, הא כיון דהיא עבירה נמשכת והוא נמצא עכשיו בארץ העמים או בחו"ל, אם כן עובר כל הזמן על שהייתו שם ומה מהני שיקבל עליו? וע"כ מיירי בעבירה שנעשתה כבר והוא כבר יצא משם, אם לא מקבל עליו שלא יעשה כן להבא מכין אותו עד שתצא נפשו, דהא ביארנו שהדין מכת מרדות הוא דין תוכחה שחכמים הזהירו שלא יעבור להבא וצריך לקבל עליו שלא יעשה כן להבא, ואם לא מקבל עליו מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו, ומכאן פליאה נשגבה על דברי הר"ן הנ"ל, שאומר שבעבירה שנעשתה כבר, צריך אומד ב"ד, כדי להקל ממלקות של תורה, הא בתוספתא ובירושלמי כתבו להיפך שמכת מרדות לא צריך אומד וחמיר יותר מדברי תורה ומכין אותו בלי מספר, וצע"ג.

ולפי"ז אפשר להתיר ספיקותם של התוס' בנזיר דף כ' ע"ב זו"ל: רבי יהודה אומר אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות, ומספקא לר' דהכא דלוקה על שעברה, דשמא דוקא ארבעים ותו לא, דדוקא כשאין רוצה לקיים אותה המצוה מכין אותו בלי מספר, אבל הכא שכבר עברה למה תילקי יותר מדאורייתא אם לא הפר, עכ"ל התוס'. ולפי דברינו לעיל אין כאן ספיקא כלל, דהא ביארנו שמפורש בתוספתא וירושלמי שמכת מרדות הוא בלי מספר וחמיר יותר מדאורייתא, מפני שמכת מרדות הוא דין תוכחה שלא יעבור להבא ואינם מכין על העבירה שעבר, אלא מכין אותו כדי שלא יעבור להבא וצריך לקבל עליו, ואם לא מקבל מכין אותו עד שתצא נפשו בלי מספר ואומד ב"ד.

ולפי"ז יתישבו דברי הרמב"ם הנ"ל כמין חומר, דמי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו, ר"ל, שצריך לקבל עליו שלא יעשה כן להבא, ואם לא מקבל עליו מכין אותו עד שתצא נפשו כדהתוספתא והירושלמי הנ"ל, והדברים מאירים ברמב"ם, והנה אחרי זה ראיתי ברמב"ם בדפוס ויניציא שגורס רק מכת מרדות ולא עד שתצא נפשו, אבל בתשב"ץ ח"ב סימן נ"א כותב שבקצת ספרי הרמב"ם יש גירסא "עד שתצא נפשו", וכן

הר"ן בכתובות גרס מפורש ברמב"ם הל' חו"מ שמכין אותו עד שתצא נפשו, וע"כ כפי שביארתי לעיל על נכון.

ובזה אפשר לישוב קושיא עצומה של הגרע"א ז"ל על הגמ' דכתובות הנ"ל שמחלקת בין מצות ל"ת ובין מ"ע, והקשה הא פשיטא דגם בל"ת אם בא לעבור שכופין אותו ומכין עד שתצא נפשו שלא לעבור, ובעבר כבר גם בעשה אין מכין אותו עד שתצא נפשו, ואם כן אין הפרש בין עשה ללא תעשה. והיא קושיא גדולה לכאורה. אבל לפי דברינו הנ"ל אתי שפיר, דהנה באמת צריכין להבין, למה במצות עשה אם עבר אין מכין אותו כלל, מאי שנא מאיסור דרבנן אם עבר שמכין אותו עד שתצא נפשו, אם כן גם במצות עשה דאורייתא למה לא מכין אותו מכת מרדות דרבנן? ולכאורה היה אפשר לחלק, דהא במ"ע אם עבר לא החמירו חכמים לזה יותר, דהא אין ראיה אם עבר פעם אחת יעבור פעם אחרת על מ"ע דאורייתא, ולכן אם עבר עבר, אבל באיסור דרבנן שההכאה היא לא בעד העבירה שעבר אלא מכין אותו שלא יעבור להבא כדי לאפרושיה מאיסורא דרבנן, וצריך לקבל עליו דברי חכמים שלא יעבור להבא, לכן אם אינו מקבל עליו דין חכמים מכין אותו עד שת"נ, דהא כיון דחשוד הוא לעבור מוכיחין אותו ב"ד שיקבל עליו דין חכמים, ואם אינו רוצה לקבל עליו את דברי חכמים סימן הוא שיעבור להבא, לכן מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו, להזהר בדין חכמים.

אמנם אחרי העיון מצאתי במאירי ביבמות דף ג' שגם במ"ע אם עבר מכין אותו עד שתצא נפשו, וכונתו כמו שביארנו לעיל, שצריך לקבל עליו שלא יעבור להבא כי זהו הדין של מכות מרדות, ואם לא מקבל עליו מכין אותו עד שתצא נפשו, וז"ל: אימר דאמרינן עשה דוחה ל"ת וכו', ובא לחקור תחילה מהיכן לנו להיות עשה דוחה את לא תעשה אף דלאו גרידא ר"ל שאין בו כרת, שהרי מ"מ ל"ת חמור משום דעבר עבירה בידיים, וכן שיש בעשייתו מלקות, ואע"ג דבעשה נמי איכא מרדות וכמו שאמרו עשה סוכה ואינו עושה טול לולב ואינו נוטל מכין אותו עד שת"נ, ההיא מדרבנן, ואי נמי הני מילי להבא ר"ל מכין אותו עד שיעשה, או שיתרצה לעשות, הא אם עבר ואכל בלא סוכה אין מכין אותו על מה שעבר כדין לא תעשה עד שתצא נפשו, אלא שמייסרין אותו כפי ראות עיניהם של ב"ד, עכ"ל המאירי שם.

הרי לפי התירוץ הראשון מוכח שגם באיסור עשה הדין שמכין אותו עד שתצא נפשו, דהא הקשה למה ל"ת חמור מעשה הא גם בעשה יש מכות מרדות, ותירץ שהיא רק מדרבנן, שמכין אותו עד שתצא נפשו, משא"כ בל"ת דאורייתא שיש מלקות ארבעים חמור הוא יותר, דהא רק לפי התירוץ השני יוצא שאם עבר במ"ע אין מכין אותו עד שת"נ, אבל לא לפי התירוץ הראשון כנ"ל, ולפי"ז גם באיסור עשה הדין שמכין אותו עד שתצא נפשו, וצריך לקבל

עליו שלא יעשה כן להבא, ואם לא מקבל עליו מכין אותו עד שתצא נפשו. שוב ראיתי שכתוב כן במגיד משנה בהל' איסורי ביאה פ"א הלכה ח' שגם באיסור עשה הדין דמכין אותו עד שת"נ. ועיין ברמב"ם שם שכתב שהבא על אחת מחייבי עשה אינו לוקה, ואם הכו אותם ב"ד מכת מרדות כדי להרחיקו מן העבירה הרשות בידם, הרי מפורש גם ברמב"ם היסוד של מכת מרדות שהוא דין תוכחה כדי להרחיק מן העבירה, ושגם באיסור עשה הדין דמכין אותו עד שתצא נפשו. ועיין בפ"ו ברמב"ם בהל' איסורי ביאה ובמשנה למלך שם.

ולפ"ו מיושבת שפיר קושיתו של הגרע"א הנ"ל על צד הטוב ביותר, דאין הכי נמי שגם בל"ת הדין אם בא לעבור מכין אותו עד שתצא נפשו, אבל ההבדל בין מצות ל"ת ובין מ"ע הוא בזה: דבל"ת אם כבר עבר יש רק מלקות ארבעים ותו לא. ועיין במכות דף י"ג, בתוס' ד"ה גרושה וחלוצה אינו חייב אלא אחת, שכתבו בהדיא שאם לוקה מלקות דאורייתא לא לקי מכת מרדות דרבנן. אבל במ"ע אם עבר הדין הוא שמכין אותו עד שתצא נפשו כאיסור דרבנן שמכין מכת מרדות עד שת"נ. ואתי שפיר הכל על נכון. ועיין ברמב"ם פרק י"ח הל' סנהדרין הלכה ה' שאומר מפורש שמכת מרדות אינה כמו מלקות ומכין אפילו בלא התראה. וז"ל: מי שעבר על איסור כרת או מיתת בי"ד והתרו בו והרכין בראשו או שתק ולא קבל עליו התראה אין הורגין אותו ואין מלקין אותו וכו', וכל אלו שלא קבלו עליהן התראה מכין אותן מכת מרדות הזאיל וחטאו מ"מ אפילו על איסור של דברי סופרים מכין אותו מכת מרדות, עכ"ל. ועיין בתוס' קידושין ס"ג ע"ב ד"ה בני זה בן י"ג שנה ויום אחד על הא דרב חסדא שאומר בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בת י"ב שנה ויום אחד נאמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים, אבל לא למכות ולעונשין, דלמכות אינו נאמן היכא דלא התרו בו, ולעונשין היכא דהתרו בו. ועיין בהגה"ה שם, שמפרש על מכת מרדות, דאין בה דיני התראה, לא כמו בעונשין דאורייתא, ולהכי הוצרך למיתני למכות אף שהוא בכלל עונשין להורות דגם במכת מרדות ואפילו מדרבנן אינו נאמן, ע"ש היטב. הרי מכת מרדות מחולקת מדין מלקות כמ"ש הרמב"ם לעיל וכש"נ.

ועיין במאירי בנזיר כ"ג על המשנה שם, שמוכח כדברי הנ"ל וז"ל: מלקות ארבעים חסר אחת, מכת מרדות עד שיקבל עליו או עד שתצא נפשו. ומסתפק שם מהו אם מקבל עליו מיד, אם נכהו כלל, ויראה שמתחילין אותו להכות בודאי על מה שעבר כפי מה שיראה לבי"ד. ואם מקבל עליו מניחין אותו אעפ"י שלא הוכה ארבעים, ואם עומד במרדו ואינו מקבל עליו, מכין אותו עד שתצא נפשו, שחכמים עשו חזוק לדבריהם, עכ"ל. המאירי שם. והנה לפי דברי המאירי אנו חוזינן שיש תרי גווני מכת מרדות, אם אינו רוצה

לקבל מכין אותו עד שתצא נפשו, אבל אם רוצה לקבל מכין אותו באומד על מה שעבר, כדי להקל משל תורה. וכן מוכח קצת מדברי התוס' בקידושין הנ"ל. ואולי בזה אפשר לתרץ דברי הר"ן בכתובות הנ"ל שהקשיתי לעיל. ודו"ק בכל זה.

ואחרי הדברים האלה עינתי בשאלות ותשובות הריב"ש סימן צ', וראיתי שדעת הריב"ש היא כדעת הר"ן הנ"ל, אחרת מדברי הרמב"ם ויתר הראשונים הנ"ל, וסובר שבמכת מרדות אין מכין אותו עד שתצא נפשו ומכין רק על מה שעבר ולא על להבא, וז"ל:

שאלת על מה שמצאתי בספר הערוך שמלקות דאורייתא הוא על חיובי לאוין באומד ובהתראות ובעינן מכה משולשת, כדכתיב, ארבעים יכנו לא יוסיף, ואמרו חכמים מנין הסוכם את הארבעים, אבל העובר על מ"ע כגון סוכה ולולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו בלא אומד ובלא מכה משולשת, וכן העובר על דברי חכמים מכין אותו בלא מספר ובלא אומד ולמה קורין אותו מכת מרדות? מפני שמרד בדברי תורה ובדברי סופרים, עכ"ל. והוקשה לך, איך אפשר שיחמירו וילקו העובר על דברי חכמים עד שתצא נפשו, והעובר על דברי תורה באסור כרת, מכין אותו באומד וכו'. תשובה, דע שמלקות של תורה הוא חמור ממכת מרדות, כי מלקות של תורה הוא על בשרו ממש והשליש מן המכות על לבו וכו', והמכה מכה בכל כחו, ולפי שקרוב שימות המוכה, מחמת המכות החזקות ההם, צריך אומד מתחלה שהב"ד יראו באומד הדעת, אם יוכל המוכה לסבול המכות מבלי סכנת מיתה, ואם יראו בעיניהם שאין יכול לסובלן לפי כחו יפחתו לו מן המכות, אבל לעולם מכין אותו מכות הראויות להשתלש, אבל מכת מרדות אינה בדרך זה אלא שמכין אותו לפי ראות ב"ד לתוכחות מוסר, ואף אם יכול לסבול יותר אין מכין אותו אלא לפי חומר הדבר שעבר בו. והתוס' אמרו, שאף במכת מרדות מספר המכות הם כמספר של תורה, אלא שאין חזקות כמותן וכו', ואין בשום מקום נזכר שהעובר על דברי חכמים שמכין אותו עד שתצא נפשו. ולא נזכר אלא במ"ע של תורה שיש לו זמן לקימה ואינו רוצה, כדאיתא בכתובות וכו', וזה משום בכל שעתא בקום ועשה קאי, ואי עבר זמן מצוה לא מלקינן ליה כלל, ובעל הערוך ז"ל שהזכיר שמכין אותו עד שתצא נפשו הוא בסוכה ולולב, ובעובר על דברי חכמים, הזכיר רק שאינו צריך אומד ומספר אבל לא אמר עד שתצא נפשו, עכ"ל הריב"ש, שם.

הרי רואים אנו מדברי הריב"ש ז"ל שבמכת מרדות הדין שאין מכין על להבא אלא רק על העבירה שעברה כבר, ומכת מרדות מחולקת מדין מלקות, ומלקות של תורה חמור ממכת מרדות, ורק בדין אומד מרדות חמורה ממלקות, שבמלקות צריך אומד ומספר ובמכת מרדות לא צריך אומד ומספר.

אבל לעולם הדין במכת מרדות, שאין מכין אותו עד שתצא נפשו. אמנם, לדידי קשה טובא, דאם נאמר, שבמכת מרדות לא צריך אומד כלל, בודאי נכנו עד שתצא נפשו, וזה מוכח גם מדברי הר"ן, הנ"ל, שסובר בדעת הערוך, שמכין אותו עד שתצא נפשו, כיון דלא צריך אומד ומספר, וגם הוכחתי מדברי הירושלמי והתוספתא הנ"ל שמכת מרדות לא צריך אומד ומספר ומכין אותו עד שתצא נפשו כש"נ לעיל.

הרב אפרים מרדכי סמיינבערג

בענין בדיקה וביטול

פ"ו הרמב"ם בפרק שני מהלכות חמץ ומצה הלכה ב', ז"ל, ומה היא השבתה זו האמורה בתורה, היא שיבטלו בלבו, ויחשוב אותו כעפר, וישים בלבו שכל חמץ יהי' כעפר, ובזה ג"כ מקיים מצות עשה מן התורה וכדבר שאין בו צורך כלל. משמע מזה הלשון, שלא הזכיר כאן שצריך שיאמר גם בפה שמבטל, משמע מזה, שסובר שדי שיבטלו בלבו, ויחשוב אותו כעפר, וישים בלבו שכל חמץ יהי' כעפר, ובזה ג"כ מקיים מצות עשה מן התורה דתשביתו, ודי במחשבה בלבו בלבד שמבטל, ואפילו בלא אמירה כלל. — אבל עיין לקמן ברמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ג' הלכה ז', ז"ל, וכשגומר לבדוק צריך לבטל כל חמץ שנשאר ברשותו ואינו רואהו, ויאמר, כל חמץ שיש ברשותי שלא ראיתיו הוא בטל והרי הוא כעפר. הרי חזינן בפירוש הכא, דמזכיר דצריך לבטל ויאמר ג"כ בפירוש בפה שהוא מבטל, וכנראה, שהוא סתירה מפורשת מדברי רמב"ם אהדדי. — ולא ראיתי מי שהרגיש בזה. אבל לאחר העיון נראה לי שנוכל לתרץ, ומקודם נבאר הענין של ביטול. הגה בגמ' פסחים ד' ע"ב בעינן בדיקת חמץ מדרבנן, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי, ויש פלוגתא בין רש"י ותוס' שם, דרש"י ז"ל פירש, משום דכתיב תשביתו, ולא כתיב תבערו, והשבתה בלב היא השבתה, והתוס' שם הקשה על רש"י, ומפרש דביטול הוא מטעם הפקר, ויצא מרשותו ומותר, כדאמרינן אבל אתה רואה של אחרים, ועיין בר"ן שם, שהקשה, דהפקר כה"ג לא מהני, דדברים שבלב אינם דברים, ועוד למ"ד בנדריים מ"ב, אליבא דר' יוסי, דהפקר כמתנה, מה מתנה עד דאתי לרשות זוכה לא נפקא מרשות נותן, ה"נ בהפקר, וכיון שכן, בטול חמץ לר' יוסי היכי מהני מדין הפקר, והא לא אתי לרשות זוכה, עיי"ש שמתרץ, חמץ שאני לפי שאינו ברשותו של אדם,